AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2025 / 48 • Mayıs 2025

ERMENİSTAN'IN AŞKABAT ANLAŞMASI'NA KATILMA KARARI

Bekir Caner ŞAFAK

Misafir Araştırmacı

Aşkabat Anlaşması ilk olarak Nisan 2011de İran, Umman, Katar, Türkmenistan ve Özbekistan tarafından imzalanmıştır. 2013 yılında Katar mevzubahis anlaşmadan çekilirken Kazakistan ise başvuruda bulunmuş ve 2015 yılında resmen katılmıştır. Nisan 2016da yürürlüğe giren anlaşmaya Pakistan aynı yılın Kasım ayında katılırken Hindistan Şubat 2018de katılmıştır. Orta Asya ve Basra Körfezi arasında mal taşımacılığını kolaylaştıran uluslararası bir ulaştırma ve transit koridoru oluşturmayı öngören anlaşma, Avrasya bağlantısallığını artırırken bunu Uluslararası Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru (INSTC) da dahil olmak üzere bölgesel diğer ulaştırma koridorları ile eşzamanlı şekilde yapmayı amaçlamaktadır.[1] Rusya ve Çin ile sınırlara sahip olan Kazakistanın katılımı, Orta Asya ile Basra Körfezi arasında çok modlu uluslararası taşımacılık ve geçişi kolaylaştırmak için imzalanan anlaşmanın önemini artıran gelişmelerden biri olmuştur. 2014 yılında faaliyete geçen Kazakistan-Türkmenistan-İran güzergahındaki demiryolu hattı, anlaşma kapsamındaki önemli güzergahlardan birini meydana getirmektedir. INSTCnin bir parçası olan bu demiryolu, Kazakistan ve Türkmenistanı İran ve Basra Körfezine bağlamaktadır.[2] Anlaşma için önemli olan bir diğer güzergah da Tacikistan-Afganistan-Türkmenistan demiryolu projesidir. Proje için üç ülke 2013 yılında anlaşmaya varmış olsalar da Asya Kalkınma Bankası, Afganistandaki durumun gerginleşmesinin ardından projenin finansmanını durdurmuştur.[3] Yine Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan-Türkmenistan-Afganistan (Lapis Lazuli) ve Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru (TRACECA); anlaşma için önemli olan diğer güzergahlardır. Hindistanın Aşkabat Anlaşmasına katılımı, mevzubahis anlaşmaya Hindistan ve Rusyanın itici güçler olduğu INSTC yönünde ivme kazandırmıştır.[4]

Anlaşmaya dair güncel gelişme, Ermenistan Hükümetinin 8 Mayıs tarihinde Aşkabat Anlaşmasına katılıma ilişkin yasa tasarısını onaylamış olmasıdır. Ermenistan Anayasa Mahkemesinin anayasa uygunluk denetiminin ardından tasarı geçtiği takdirde Ermenistan, anlaşmaya taraf ülkelerden biri haline gelecektir. Mevzubahis kararda bu durumun üye ülkeler arasında ulaştırma ve transit potansiyelinin yanısıra Orta Asya ülkeleri ile Basra Körfezi ve Umman Denizi limanları arasındaki ulaştırma koridoruna bütünleşme bakımından yeni fırsatlat yaratacağı kaydedilmiştir. Ermenistan basınında bu gelişmeye dair haberlerde mevzubahis anlaşmanın Ermenistanın ortaya attığı Barış Kavşağı (*Crossroads of Peace*) projesi ile uyumlu olduğu ileri sürülmektedir. Ermenistanın anlaşmaya dahil olarak temelde ulaştırma alanındaki transit rolünü artırmayı hedeflediği

görülmektedir.[5] Bu gelişme, ayrıca, İranın Güney Kafkasyadaki ulaştırma koridorları üzerinde nüfuzunu artırmaya çalışma girişimleri ile de koşutluk içerisindedir. Ermenistanın Zangezur (Syunik) bölgesinde başlattığı, Kuzey-Güney güzergahındaki bağlantıyı geliştirmeyi amaçlayan ve Ermenistan Hükümetinin yanısıra Asya Yatırım Bankası (EIB), Asya Kalkınma Bankası (ADB) Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) tarafından ortak finanse edilen otoyol projesi de bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Kuzey-Güney güzergahındaki koridorlar, Doğu-Batı yönündeki koridorlar ile kesişerek bütünleştiği ve birbirini tamamladığı takdirde bunun Avrasya bağlantısallığına katkı sağlayacağı açıktır. Dolayısıyla böyle bir gelişmenin şüphesiz Orta Koridor güzergahı üzerinde yer alan Türkiyenin çıkarları ile ilkesel olarak uyumlu olduğu söylenebilir. Buna karşın bu gelişme; İranın Güney Kafkasyadaki nüfuz artırma çabaları, Avrupa Birliğinin Türkiyeyi dışlamaya yönelik bazı politika hamleleri ve bölgede nüveleri görülen bir tarafta Türkiye, Azerbaycan ve Pakistanın yer aldığı diğer tarafta ise İran, Ermenistan ve Hindistanın yer aldığı bloklaşma gibi mevcut konjonktürel gelişmeler ışığında değerlendirilmelidir.

İrana yönelik yaptırımlar ile İranın diğer başka istikrarsızlıklarının yanısıra Ermenistanın Türkiye ve Azerbaycan ile hudut kapılarının kapalı olması dolayısıyla bölgede önemli ölçüde izole olması beraber ele alındığında Ermenistanın Azerbaycan ile bir barış anlaşması imzalamadan ve Türkiye ile olan hudut kapısı açılmadan ulaştırma alanındaki transit rolünü artırmaya yönelik girişimleri sonuçsuz kalacaktır. Ayrıca Ankara ve Bakûden destek almadan Ermenistanın Barış Kavşağı girişimini hayata geçirmesi mümkün değildir. Haritaya bakıldığında Ermenistanın Avrupaya açılmasının doğal olarak Türkiye üzerinden geçtiği açıkça görülmektedir. Ermenistanın son dönemdeki Rusyanın etki alanından uzaklaşmaya çalışarak AB ve ABD ile yakınlaşma girişimleri de düşünüldüğünde bir an önce barış anlaşmasının imzalanması ve Türkiye ile olan ilişkilerin düzeltilmesi, Ermenistanın lehine olacaktır. Her ne kadar Ermenistan barışa yönelik olarak müspet söylemlerde bulunsa da bunları somutlaştırması gerekmektedir. Bunun ilk adımı Ermenistan Anayasasının Başlangıç bölümündeki maddelerin çıkarılması olacaktır. İkinci adım da Erivan ve Tahranın karşı çıktığı Zangezur Koridorunun hayata geçirilmesi olacaktır. Azerbaycan ve Ermenistan arasında imzalanan ateşkes antlaşmasında da yer alan bu ulaşım koridoru, Azerbaycan ile sınır ötesi toprağı olan Nahçıvan arasındaki bağlantıyı sağlamayı öngörmektedir. Bu koridor hayata geçtiği takdirde Türkiye hem Azerbaycan hem de Orta Asya Türk devletleri ile kesintisiz bir ulaşım sağlayabilecek ve bu durum Orta Koridor ve dolayısıyla da Avrasya bağlantısallığının gelişimine büyük bir katkı sağlayacaktır.

Genel bir değerlendirmeyle, Ermenistan'ın Aşkabat Anlaşmasına katılım kararı, her ne kadar ülkenin ulaştırma alanındaki transit rolünü artırma yönündeki stratejik hedefleriyle örtüşse de bu girişimin gerçek anlamda sonuç verebilmesi için Ermenistanın Azerbaycan ile bir an önce barış anlaşmasının şartlarını oluşturması ve Türkiye ile ilişkilerini iyileştirerek bölgesel izolasyonunu kırması gerekmektedir. Zangezur Koridorunun hayata geçirilmesi ve Ermenistanın gerekli anayasal düzenlemeleri yaparak barışı somutlaştıracak adımlar atması, ülkenin ekonomik ve siyasi geleceğini olumlu yönde şekillendirebilecektir. Mevcut jeopolitik dengeler ışığında bu adımlar, Güney Kafkasya ve Orta Asyadaki

ulaştırma ağlarının bütünleşmesini güçlendirebilecek ve bölgesel işbirliği olanaklarını artırabilecektir.

Görsel: CSIS Reconnecting Asia

[1] Wikipedia: Ashgabat Agreement, Wikimedia Foundation, last modified May 9, 2025, 00:37 (UTC), https://en.wikipedia.org/wiki/Ashgabat_Agreement.

[2] Wikipedia: Rail transport in Turkmenistan, Wikimedia Foundation, last modified January 11, 2025, 18:35 (UTC), https://en.wikipedia.org/wiki/Rail_transport_in_Turkmenistan.

[3] Tacikistan, ülkeyi Türkmenistana bağlayacak demir yolu projesi için finansman arıyor, *TRT Avaz*, 3 Şubat 2021, https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avrasyadan/tacikistan-ulkeyi-turkmenistan-a-baglayacak-demir-yolu-projesi-icin-finansman-a/601aaa8401a30ab4b8bc6046.

[4] Nicola P. Contessi, In the Shadow of the Belt and Road, *Center for Strategic and International Studies*, 3 Mart 2020, https://reconasia.csis.org/shadow-belt-and-road/.

[5] Armenian Cabinet approves joining Ashgabat Agreement, *Armenpress*, 8 Mayıs 2025, https://armenpress.am/en/article/1219189.

Yazar Hakkında :

Bekir Caner ŞAFAK, 2022 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (Mülkiye) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezun olmuştur. Yüksek lisans derecesini 2025 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Bölümü'nden "Liberalizm - Demokrasi Gerilimi: Temsil Siyasetine Karşı Antagonistik ve Agonistik Siyaset" başlıklı tezi ile almıştır. Halihazırda Ankara Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi doktora adayıdır.

Lisans öğrenimi sırasında sırasıyla AVİM (2021), T.C. İçişleri Bakanlığı (2021) ve T.C. Ankara Valiliği'nde (2022); mezun olduktan sonra da Erasmus+ programı çerçevesinde Finlandiya'nın Helsinki şehrinde özel bir şirkette olmak üzere staj faaliyetlerinde bulunmuştur.

Şafak, Aralık 2024 tarihinden bu yana AVİM Misafir Araştırmacısıdır.

Atıfta bulunmak için: ŞAFAK, Bekir Caner. 2026. "ERMENİSTAN'IN AŞKABAT ANLAŞMASI'NA KATILMA KARARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No:2025 / 48. Mayıs 22. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Yorum/ERMENISTAN-IN-ASKABAT-ANLASMASI-NA-KATILMA-KARARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır